

Krzysztof Opaliński
 Polska Akademia Nauk
 Instytut Ekologii
 05-092 Łomianki, Dziekanów Leśny

**II POLSKO – RADZIECKIE SYMPOZJUM
 ANTARKTYCZNE „ARCTOWSKI’89”
 POLSKA STACJA ANTARKTYCZNA
 IM. H. ARCTOWSKIEGO, 20 MARCA 1989**

W programie prac wyprawy BIOMASS IV zaplanowano odbycie na Polskiej Stacji Antarktycznej im. H. Arctowskiego na wyspie King George drugiego polsko-radzieckiego sympozjum antarktycznego. Było ono poświęcone omówieniu najnowszych prac, głównie biologicznych, prowadzonych i koordynowanych w Antarktyce przez Instytut Ekologii PAN i Instytut Oceanologii AN ZSRR. Pierwsze tego rodzaju spotkanie naukowców z PAN i AN ZSRR miało miejsce na Stacji im. H. Arctowskiego 16 grudnia 1985 roku, (Polsko-Radzieckie Sympozjum Antarktyczne "Arctowski'85"), w czasie wizyty na Stacji radzieckiej wyprawy antarktycznej na r/v "Akademik Kurchatov", w której to wyprawie brała udział grupa polskich naukowców z Instytutu Ekologii PAN.

W drugim sympozjum Antarktycznym na Stacji Arctowskiego mieli uczestniczyć, oprócz ekipy zimującej na Stacji, polskiej grupy pracującej na radzieckim statku r/v "Dmitry Mendeleev" (będącej częścią składową wyprawy BIOMASS IV) oraz naukowców radzieckich z Instytutu Oceanologii, uczestników wyprawy na r/v "Dmitry Mendeleev", również zaproszeni goście z sąsiednich stacji antarktycznych i placówek naukowych, z którymi Instytut Ekologii współpracuje w Antarktyce. W związku z tym w grudniu 1988 roku Dyrektor IE PAN, prof. K. Dobrowolski wysłał zaproszenia do wzięcia udziału w Sympozjum ekipom naukowym stacji znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie Stacji im. H. Arctowskiego na wyspie King George: argentyńskiej Jubany, brazylijskiej Comandante Ferraz, chilijskiej Teniente Rudolfo Marsh, chińskiej Great Wall, urugwajskiej Artigas i radzieckiej Bellingshausen oraz do instytutów antarktycznych we Francji, Hiszpanii, Japonii, RFN, USA i Wielkiej Brytanii.

Organizatorami II Polsko-Radzieckiego Sympozjum Antarktycznego Arctowski'89 był Instytut Ekologii PAN w Dziekanowie Leśnym, gospodarz Polskiej Stacji Antarktycznej im. H. Arctowskiego oraz Instytut Oceanologii AN ZSRR w Moskwie. W skład komitetu organiza-

cyjnego Sympozjum weszli: dr Henryk Gurgul (Stacja Arctowskiego), prof. Romuald Z. Klekowski (Instytut Ekologii PAN), dr Krzysztof W. Opaliński (Instytut Ekologii PAN), prof. Larissa A. Ponomareva (Instytut Oceanologii AN ZSRR), dr Nina G. Vingradova (IO AN ZSRR), dr Natalya M. Voronina (IO AN ZSRR) i Valeri N. Fruchtmann (IO AN ZSRR).

Statek r/v "Dmitry Mendeleev" z polskimi i radzieckimi uczestnikami Sympozjum przybył na Polską Stację Antarktyczną im. H. Arctowskiego 20 marca 1989 roku i w tym też dniu odbyło się II Polsko-Radzieckie Sympozjum Antarktyczne Arctowski'89. Niestety z przyczyn niezależnych od strony polskiej (lokalne napięcia radziecko-chilijskie) większość gości z sąsiednich stacji antarktycznych nie mogła przybyć na Stację Arctowskiego. Jedynym środkiem transportu pomiędzy większością stacji polarnych na wyspie King George są bowiem helikoptery, a dysponują nimi jedynie Chilijczycy. Oklaskami powitana została natomiast delegacja brazylijska, która przybyła ze swej stacji Comandante Ferraz po drugiej stronie Zatoki Admiralicji na pontonach.

Niezwłocznie po przybyciu r/v "Dmitry Mendeleev" na Stację Arctowskiego, przy pięknej słonecznej pogodzie antarktycznej jesieni rozpoczęły się obrady Sympozjum. Uczestników Sympozjum przywitał na Stacji gospodarz i kierownik XII Polskiej Wyprawy Antarktycznej, dr Henryk Gurgul. Następnie prof. R. Z. Klekowski przywitał zebranych w imieniu władz Polskiej Akademii Nauk i otworzył Sympozjum. Pierwszy referat wygłosiła prof. Ponomareva omawiając cele założenia i pierwsze wyniki wyprawy antarktycznej na r/v "Dmitry Mendeleev".

Ogółem w czasie obrad wygłoszono 38 referatów i doniesień – ich tytuły i autorzy wymienieni zostali w programie Sympozjum. Radzieccy uczestnicy Sympozjum wygłosili 26 referatów, polscy – 7, wygłoszono 3 referaty wspólne, polsko-radzieckie i 2 referaty wygłosili polarnicy brazylijscy.

W Sympozjum wzięło udział 55 uczestników, w tym 40 ze Związku Radzieckiego, 4 z Brazylii i 11 z Polski.

Tematyka Sympozjum obejmowała szeroki zakres zagadnień dotyczących Antarktyki: statusu prawnego Antarktydy i Antarktyki (Eremakov), procesów geofizycznych na lądzie i morzu (Avala, Kholuisky i Lebedev, Wojtak, Zhivago, Krzemiński i Zapała), oceanografii fizycznej Oceanu Południowego (Burkov i in., Stochmal i in.), zawiesin i materii rozpuszczonej (Gurgul i in., Romankevich), produkcji pierwotnej w morzu (Konnov i Borodkin, Sorokin i Mamaeva), ekologii, biologii i fizjologii kryla antarktycznego *Euphausia superba* (Drits i in., Fedotov, Kidawa i in., Klekowski, Maklygin, Maklygin i Pakhamov, Menshutkin, Opaliński i in.), innych zwierząt planktonowych (Kosobokova

i Lapina, Melnikov i in., Pasternak i Drits, Voronina i Kolasova), mikroplanktonu (Lopukhin i Georgieva, Moiseev, Sorokin), ryb (Pakhomov i Tseitlin), ssaków morskich (Lesiński), fauny ultraabysalnej (Vinogradova) oraz zagadnień metodycznych (Aktsipietrov i in., Cherepanov i in., Melnikov) i planów badawczych (Schroeter).

Poziom merytoryczny poszczególnych wstąpień był bardzo różny – od szkicowego omówienia tematyki badań i wstępnych wyników do – w pełni udokumentowanych i opracowanych analiz. Wynikało to oczywiście z roboczego charakteru Sympozjum. Wydaje się, że właśnie roboczy charakter był największym walorem tego Sympozjum. Przedstawione wyniki były często niedopracowane, ale mogły być na żywo skonfrontowane z wynikami innych autorów i z wynikami dziedzin pokrewnych, co mogło ułatwić ich interpretację. Ponieważ większość uczestników Sympozjum po jego zakończeniu kontynuowała swoje badania, dyskusje i refleksje z Sympozjum mogły mieć wpływ na dalszy tok prowadzonych badań.

Obrady plenarne Sympozjum zakończyły się późnym popołudniem 20 marca, goście Stacji Arctowskiego po uroczystym obiedzie powrócili na statek. Niestety, dalszy program Sympozjum "excursions and social events" – został zniweczony przez warunki pogodowe uniemożliwiające przetransportowanie znacznej liczby osób ze statku na brzeg i z powrotem. 21 marca, po krótkiej wizycie zimowników na pokładzie, przy rosnącej fali i zadymce śnieżnej r/v "Dmitry Mendeleev" opuścił Zatokę Admiralicji.

Wyniki Sympozjum, w formie zbioru referatów będą w najbliższym czasie opublikowane (w języku angielskim) przez Polską Akademię Nauk.

Jerzy Pereyma
Uniwersytet Wrocławski
Instytut Geograficzny
51-670 Wrocław, ul. Kosiby 8

„SYMPOSIUM ON GLACIER CAVES AND KARST IN POLAR REGIONS – MADRID 1990”

W październiku 1990 roku odbyło się w Madrycie pierwsze sympozjum poświęcone problematyce wewnętrznej budowy lodowców, ich drenażowi wodnemu, zmianom systemów odwodnienia oraz ich przy-